

GENÇLİK MERKEZLERİNE ÜYE OLAN GENÇLERİN ATILGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Cemal GÜNDOĞDU¹, Şakir TÜFEKÇİ², Evrim ÇELEBİ³

Geliş Tarihi: 25.11.2015

Kabul Tarihi: 26.03.2016

ÖZET

Bu araştırma Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı hizmet veren Gençlik Merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini Elazığ ve Malatya Gençlik Merkezlerinin aktif üyesi olan 1877 kişi oluştururken, örnekleme araştırmaya katılmayı kabul eden 297 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak anket formu ile A.S.Rathus (1977) tarafından geliştirilen Acar (1980) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Veriler istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Araştırmanın analizinde bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlıklarının orta düzeyde (110.6 ± 12.39) olduğu belirlenmiştir (Min. 76-Maks. 141). Analizler sonucunda Elazığ ve Malatya gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin yaşa göre anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiş, 14-17 yaş grubunda yer alan gençlerin atılganlık düzeyinin diğer yaş gruplarındaki gençlerden daha düşük, eğitim düzeyine göre bakıldığında ise lisede okuyan gençlerin atılganlık düzeyinin üniversite okuyan gençlerden düşük olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan gençlerin cinsiyetlerine, gençlik merkezlerine gelme süreleri ve sıklığına, spor yapma durumlarına göre atılganlık düzeyleri benzer dağılım göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Atılganlık, Gençlik merkezi, Gençlik, Eğitim düzeyi.

INVESTIGATION OF ASSERTIVENESS LEVELS OF YOUNG MEMBERS IN THE YOUTH CENTERS

ABSTRACT

This study aims to identify the levels of assertiveness of young people, who were members of the Youth Centers affiliated with the Provincial Directorate of Youth Welfare and Sports. The study population of this descriptive study consisted 1877 people who were active members of the Youth Center in the Provinces of Elazığ and Malatya, Turkey, and the sample consisted of 297 people who agree to participate in the research. Data were collected using a questionnaire developed by researchers and the Rathus Assertiveness Inventory developed by A.S. Rathus (1977), which was adapted to Turkish by Acar (1980). Data were evaluated by a statistical software package, and numbers, percentages and means were used for the analysis. One-way ANOVA and independent samples t-test was used in the analysis. In the study, the level of assertiveness of young members of the Youth Center was found to be moderate (110.6 ± 12.39) (Min. 76-Max. 141). When examining the levels of assertiveness of the young people according to their demographic characteristics; a significant difference was found according to age, revealing that the level of assertiveness of the young people in the 14-17 age group was lower than of the young people in other age groups; and, considering the educational level, the levels of assertiveness of the young people in high school were found to be lower than of young people studying at university. The levels of assertiveness have a similar distribution in terms of surveyed young people's gender, their time in years spent in youth centers, frequency of their attendance, and whether they do sports.

Key words: Assertiveness, Youth Center, Youth, Education level.

¹İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu, Malatya, Türkiye

² Malatya Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü, Türkiye

³ Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın diğer insanlarla ilişki içinde olması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu ilişkilerin sağlıklı olması bireyin gelişimine ve mutluluğuna katkıda bulunan önemli bir unsurdur. Kişinin çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için sosyal beceri olarak adlandırılan birtakım becerilere sahip olması gerekmektedir. Sosyal beceriler, bireylerin beğenilen, onaylanan bireyler olmasına, toplum içinde iyi bir konum elde etmelerine ve isteklerini yerine getirmelerine imkân sağlayan kişiler arası ilişkilere dair önemli beceriler olarak kabul edilmektedirler (Acar ve ark. 2008). Bunlar içerisinde önemli bir yere sahip olan ve en etkin iletişim biçimi olarak kabul edilen atılganlık, “başkalarının haklarını küçük görmeden ve zedelemeyen kişinin kendi haklarını koruması, düşünce, duygu ve inanışlarını doğrudan, dürüst ve uygun yollarla ifade etmesi” olarak tanımlanmaktadır (Adana ve ark. 2009). Çekingenlik ve saldırganlık bir doğrunun iki ayrı ucu ise, atılgan davranış bu doğrunun tam ortasında olumlu, uyumlu ve sağlıklı bir davranış biçimi olarak yer almaktadır (Bal, 2003).

“Assertiveness” sözcüğünün dilimizde tam bir karşılığı bulunmamaktadır. Sözlük anlamı “kendinden emin bir şekilde iddia etmek” tir. Türkçe literatürde “atılganlık” veya “girişkenlik” olarak nitelendirilmektedir. Atılganlık bireyin benliğine onuruna haklarına sahip çıkması, görüş duygu ve düşüncelerini pasif kalmadan, saldırgan da olmadan, dürüstçe ve doğrudan ifade etmesi demektir. Atılganlık bireyin isteklerini mutlaka elde etmesi anlamına gelmez. Kişinin kendi inanç ve gereksinimlerine saygı duyduğu kadar, başkalarının inanç ve gereksinimlerine de saygı duyması demektir (Özcan, 2006)

Gençlik dönemi, ergenlikle erişkinlik arasında yer alan, fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişikliklerin yaşandığı, ruhsal bakımdan çalkantılı, duygusal iniş çıkışların çok, davranışların çelişkili olduğu stresli bir dönemdir (Yörükoğlu 1987, Kulaksızoğlu 1998). Bu dönemde bireyler toplumsal, cinsel ve mesleki açıdan önemli gelişim görevlerini yerine getirmek durumundadır. Gençler, geliştirdikleri toplumsal becerilerle gerek akran grupları içinde gerekse yabancı oldukları toplumsal gruplar içinde, etkili iletişim becerilerini kullanarak kendilerini ifade ederler. Bu dönemi sağlıklı şekilde atlatmaları için onlara yaşam becerileri kazandırılmalıdır. Atılganlık, gençlerin kendilerini ifade etmelerinde gerekli olan önemli bir toplumsal beceri alanıdır (Çok, 2007, Özbek ve ark. 2011). Bireyin girişkenliği arttıkça başkalarıyla ilişkileri kolaylaşacak, duygu düşünce ve davranışları arasındaki uyum artacak ve davranışlarının sorumluluğunu daha kolay üstlenecektir. Ayrıca başkalarından istekte bulunabilmesi, istemediği şeylere hayır

diyebilmesi, övgüleri kabul etmesi, duygularını ifade etmesi kolaylaşacak ve benlik saygısı artacaktır (Özcan, 2006).

Yarının yetişkinleri olacak gençlerin özsaygısı yüksek ve girişken bireyler olarak yetişmeleri son derece önemlidir. Bu araştırma Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı hizmet veren Gençlik Merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini Elazığ ve Malatya Gençlik Merkezlerinin aktif üyesi olan 1877 kişi oluştururken, örneklemimizi ise araştırmaya katılmayı kabul eden 297 kişi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu ile A.S.Rathus (1977) tarafından geliştirilen Acar (1980) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) kullanılmıştır. Anket formunda üyelere yaş, cinsiyet, eğitim durumu, kaç yıldır gençlik merkezlerine geldikleri gibi sorular yöneltilmiştir. Rathus Atılganlık Envanteri 13 olumlu, 17 olumsuz olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Anketler Nisan- Mayıs 2014 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından gençlik merkezlerine gidilerek araştırmaya katılmayı kabul eden gençlere uygulanmıştır. Veriler istatistik paket programında değerlendirilmiş, sayı, yüzde ve ortalama olarak ifade edilmiştir. Analizde parametrik test varsayımlarını yerine getirdiği için bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Soruların Cronbach alfa değeri 0.78 olarak bulunmuştur. $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Gençlik merkezlerine üye olan gençlerin demografik özelliklerinin dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Yaş		
14-17	110	37.0
18-21	111	37.4
22 ve üzeri	76	25.6
Cinsiyet		
Kız	97	32.7
Erkek	200	67.3
Eğitim Düzeyi		
Ortaokul-lise	149	50.2
Üniversite	134	45.1
Lisan üstü	14	4.7

Araştırma kapsamına alınan gençlerin %37.0'ı 14-17 yaş arasında, %37.4'ü 18-21 yaş arasında olup, %25.6'sı 22 yaş ve üzerinde yer almaktadır. Gençlerin %67.3'ü erkek, %32.7'si kızdır. Eğitim düzeylerine bakıldığında %50.2'si ortaokul-lise, %45.1'i üniversite öğrencisidir. %4.7'si lisans üstü eğitim görmektedir (Tablo 1). Araştırmada gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık puanlarının 110.6 ± 12.39 olduğu belirlenmiştir (Min. 76-Maks. 141).

Tablo 2. Gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin yaşa ve eğitim düzeyine göre dağılımı

Değişkenler	Atılganlık Puanı Ort±SS	p
Yaş		
14-17 yaş	108.4±11.8	
18-21 yaş	110.9±13.1	F=3.893, P=0.021
22 yaş ve üzeri	113.4±11.3	
Eğitim Düzeyi		
Ortaokul-lise	108.5±12.1	
Üniversite	111.9±11.8	F=8.530, P=0.000
Lisan üstü	121.1±13.1	

Gençlerin demografik özelliklerine göre atılganlık düzeyleri incelendiğinde; yaşa göre anlamlı farklılık olduğu belirlenmiş, 14-17 yaş grubunda yer alan gençlerin atılganlık düzeyi diğer yaş gruplarındaki gençlerden daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 2). Gençlerin atılganlık düzeyleri eğitim düzeyine göre incelendiğinde lisans üstü eğitim alan gençlerin puan ortalaması en yüksek bulunmuştur ve fark anlamlıdır ($p<0.05$, Tablo 2).

Tablo 3. Gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin cinsiyet ve spor yapma durumlarına göre dağılımı

Değişkenler	Atılganlık Puanı		p
	Ort±SS		
Cinsiyet			
Kız	111.8±12.2	t=-1.119	p=0.264
Erkek	110.1±12.3		
Spor yapma durumu			
Spor yapıyor	110.0±12.8	t=-1.217	p=0.224
Spor yapmıyor	111.9±11.1		

Araştırmaya katılan gençlerin cinsiyetlerine ve spor yapma durumlarına göre atılganlık düzeylerine bakıldığında, kızların puanı erkeklerden, spor yapmayan gençlerin puanı spor yapan gençlerden yüksek bulunmuştur. Ancak bu farklılık anlamlı değildir ($p>0.05$, Tablo 3).

Tablo 4. Gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık düzeylerinin gençlik merkezlerine gelme sürelerine göre dağılımı

Gençlik merkezlerine kaç yıldır geliyorsunuz?	Atılganlık Puanı		p
	Ort±SS		
0-4 yıl	110.2±12.2		
5-8 yıl	113.3±12.9	F=1.395	p=0.249
9 yıl ve üzeri	109.1±11.6		

Gençlerin atılganlık puanları, gençlik merkezine gelme sürelerine göre karşılaştırıldığında 5-8 yıldır gençlik merkezine geldiğini belirten gençlerin puanı daha yüksektir ancak bu durum istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmemektedir ($p>0.05$, Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmıştır. Araştırma kapsamına alınan gençlik merkezi üyelerinin demografik özellikleri incelendiğinde gençlerin yaklaşık dörtte üçünün 14-21 yaş grubunda yer aldığı, üçte ikisinin erkek olduğu ve gençlerin yarısının ortaöğretimde diğer yarısının ise yükseköğretimde okuduğu görülmektedir (Tablo 1).

Araştırmada gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık puan ortalamasının 110.6 ± 12.39 olduğu belirlenmiştir. En yakın bulgu olarak Gacar ve Coşkun'er'in (2010) çalışmasında gençlerin atılganlık puan ortalaması 109.1 ± 11.4 'tür. Benzer yaş grubuyla yapılan çalışmalar incelendiğinde atılganlık puan ortalamalarının çalışma bulgumuzdan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öztürk ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında gençlerin atılganlık puan ortalaması 115.5 ± 14.3 , Güneş'in (2010) çalışmasında 115.6 ± 16 , Özbek ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında 124 ± 12 , Kelleci ve arkadaşlarının (2011) çalışmasında 129.13 ± 13.30 ortalamaları elde edilmiştir.

Yaş atılganlığı etkileyen önemli bir faktördür. Gelişimde her yaşın kendine özgü gelişimsel özellikleri vardır ve bireyin atılganlık düzeyleri, içinde buldukları yaşın özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Araştırma kapsamına alınan gençlerin atılganlık düzeyleri yaşa göre incelendiğinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiş, yaş ilerledikçe gençlerin atılganlık puanlarının yükseldiği gözlenmiştir (Tablo 2). Gacar ve Coşkun'er'in (2010) çalışması araştırma bulgumuzu desteklerken, Menteş'in (2007), Çam ve arkadaşlarının (2010), Küçükkaragöz ve arkadaşlarının (2013), Esen'in (2012), İbrahim'in (2011) çalışmasında öğrencilerin atılganlık düzeyi yaş gruplarına göre farklılık göstermemiştir.

Araştırmada gençlerin atılganlık düzeyi eğitim düzeylerine göre incelenmiş ve istatistiksel olarak farklılığın anlamlı olduğu, eğitim düzeyi arttıkça atılganlık puanlarının yükseldiği belirlenmiştir (Tablo 2). Deltsidou'nun (2009) çalışması araştırma bulgumuzla benzerlik göstermektedir. İlerleyen yaşla beraber gençler farklı eğitim kademelerinde yer almaktadır. Elde edilen araştırma bulgusu bir önceki sonucu destekler niteliktedir.

Gençlik merkezlerine üye olan gençlerin atılganlık puanları cinsiyete göre incelendiğinde kızların puanı erkeklerden yüksek olmakla birlikte bu farklılık anlamlı bulunmamıştır (Tablo 3). Bu bulgu atılganlık düzeylerinin cinsiyete göre farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşan bazı araştırmalarla (Çam ve ark.2010; Aydın'ın (1991), Acar ve ark.2008; Küçükkaragöz ve ark.2013; Yalçınkaya ve ark.2002; Özbek ve ark.2011; Esen

2012; Inceoğlu ve Aytar,1987; Karakoyun 2011; Güneş 2010; Yılmaz ve ark.2015) paralellik göstermektedir. Ancak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha atılgan (Kırımoğlu ve ark.2009) ya da tersi şekilde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha atılgan olduğu (Kapıkıran 1993, Bozkurt 1989, Ercan 2010) yönünde araştırma sonuçları da mevcuttur. Atılganlık düzeyi ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Bu farklılık araştırmanın yapıldığı zaman, örneklem grubu, kültürel özelliklerden kaynaklanıyor olabilir.

Bireylerin spor etkinliklerinde bulunmalarının beden, ruh ve kişilik yapısını geliştirmede, iradeyi güçlü kılmada, grup çalışmasını kolaylaştırmada, karşılıklı dayanışmayı sağlamada, kendine güveni yaratmada, kendisini kontrol etmede ve başkalarına saygıyı öğrenmede önemli katkılar sağladığı, atılgan bireyler olmalarında rol oynadığı bilinmektedir (Yalçınkaya ve ark., 2002). Ancak araştırmamızda gençlerin atılganlık puanları spor yapıp yapmama durumlarıyla karşılaştırılmış, spor yapma değişkeninin atılganlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 3). Esen'in (2012) çalışması araştırma bulgumuzu desteklemektedir. Çeşitli örneklem gruplarıyla farklı zamanlarda yapılan çalışmalar incelendiğinde sporun atılganlık düzeyini olumlu yönde etkileyerek atılganlığı arttırdığı yönündeki bulguların (Öztürk ve ark. 2007; Efe 2007; Kırımoğlu ve ark. 2009) yanı sıra, spor yapmayanlarda atılganlık düzeyinin daha yüksek bulunduğu çalışmalar (Ercan, 2010) da mevcuttur. Araştırma kapsamına alınan gençlerin atılganlık puan ortalamaları gençlik merkezlerine gelme sürelerine göre incelendiğinde, atılganlık puanları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir (Tablo 4).

SONUÇ

Sonuç olarak gençlik merkezine üye olan gençlerin atılganlık düzeyleri orta düzeyde olup, yaş ve eğitim seviyesinin gençlerin atılganlık düzeyi üzerinde etkili bir faktör olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Acar, N.V. Arıcıoğlu, A., Gültekin, F., Gençtanırım, F.(2008). Üniversite Öğrencilerinin Güvengenlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35:342-350.
2. Adana, F., Aktaş, B., Erdağı, S., Eliş, S., Alkan, H., Uluman, Ö. (2009). Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*.12(2):51-56.

3. Aydın, B. (1991). Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini Açısından Atılganlık Seviyesinin İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3: 25-36.
4. Bal, Ü. (2003). Hastanede Çalışan Hemşire ve Diğer Bayan Sağlık Personelinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
5. Çağatay, N., Yörükoğlu, A., Oğuzkan, F. (1986). *Öğrenciler, Öğretim Üyeleri, Anne Babalar Yönünden Gençliğin Eğitimi*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
6. Çam, İ., Özçelik, İY., Çetin, B., Salman, M., Çekin, R. (2010). Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Değişik Demografik Özelliklere Göre Atılganlık Düzeylerinin Araştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 5(2):46-51.
7. Çok, F. (2007). *Farklı Bağlamlarda Ergen Gelişimi*. Ankara, İmge Kitabevi, 19-35.
8. Deltsidou, A. (2009). Undergraduate nursing students' level of assertiveness in Greece: A questionnaire survey. *Nurse education in practice*, 9(5), 322-330.
9. Efe, M. (2007). 14-16 Yaş Grubu Bireylerde Spor Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
10. Ercan, Ç. (2010). Ergenlerin Spor Yapma Alışkanlıklarının Kişilik ve Atılganlık Özellikleri Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
11. Esen, CA., (2012). Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
12. Gacar, A., Coşkun, Z. (2010). Güreşçilerin Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Science Academy*. 5(3): 195-203.
13. Güneş, V. (2010) Spor Lisesi ve Farklı Liselerdeki Öğrencilerin Atılganlık Düzeyleri ile Akademik Başarılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
14. İbrahim, S. A. E. A. (2011). Factors affecting assertiveness among student nurses. *Nurse education today*, 31(4), 356-360.
15. İnceoğlu, D., Aytar, G. (1987). Bir Grup Ergende Atılgan Davranış Düzeyi Araştırması. *Psikoloji Dergisi*. 6(21):23-24.
16. Kapıkıran, İ. (1993). İçten ve Dıştan Denetimliliğe Sahip Ergenlerin Atılganlık Düzeyinin Saptanması. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
17. Karakoyun, K.(2011). İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin Atılganlık Düzeyleri ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
18. Kelleci, M., Avcı, D., Ata, EE., Doğan, S. (2011). Kendini Tanıma ve Girişkenlik Dersinin Hemşirelik Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerine Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2):46-51.
19. Kırımoğlu, H., Kepoğlu, A., Dereceli, Ç., Parlak, N., Tozoğlu, E. (2009). İlköğretim II.Kademe Öğrencilerinin Atılganlık Düzeylerinin Spora katılımları Bakımından İncelenmesi (Ankara-Elmadag İlçesi Örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 11(1):7-15.
20. Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul, Remzi Kitabevi.

21. Küçükkaragöz, H., Canbulat, T., Akay, Y. (2013). Öğretmen Adaylarında Atılganlık Düzeyi ve İletişim Becerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10(22):123-133.
22. Menteş, A. (2007). Lise Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyine Sporun Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
23. Özbek, BE., Aypay, A., Aypay, A. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Ve Atılganlık Becerilerinin Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(36):77-93.
24. Özcan A. (2006). *Hemşire Hasta İlişkisi ve İletişim*. Sistem Ofset Basın Yay. Ankara.
25. Öztürk, F., Efe, M., Koparan, Ş. (2007). 14-16 Yaş Grubu Kızlarda Hentbol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*. 18(4):147-155.
26. Voltan, N. (1980). Rathus Atılganlık Envanterinin Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Psikoloji Dergisi*, 10:23-25.
27. Yalçınkaya, M., Silkü, A., Özkütük, N. (2002). Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgileri ve Atılganlık Becerileri. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2):147-154.

